

Biogram Jubilata

Andrzej Werner – ur. w 1940 r. w Warszawie. Historyk literatury, eseista, krytyk filmowy, profesor nauk humanistycznych. Syn Kazimierzy *de domo* Krzywickiej i Ryszarda Wernera – sportowca, zawodnika KS Warszawianka i Legia Warszawa, reprezentanta Polski na mistrzostwach świata w hokeju na lodzie w 1933 roku, inżyniera zakładów lotniczych PZL na Okęciu i absolwenta Państwowej Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda, w czasie wojny żołnierza Kedywu KG AK. Wojnę przeżył w Tarcynie pod Warszawą w majątku przyjaciół ojca. Gdy wojna się skończyła, zaczęła się wędrówka po Polsce śladami kolejnych zakładów przemysłu maszynowego, które ojciec odbudowywał ze zniszczeń: mieszkali kolejno w Łodzi, Lublinie, Andrychowie i Starachowicach, gdzie osiedli na dłużej, a ojciec zajmował stanowisko dyrektora technicznego Fabryki Samochodów Ciężarowych „Star”. W starachowickim Liceum Ogólnokształcącym zdał maturę w 1958. W tym samym roku po tragicznej śmierci ojca w wypadku drogowym przeniósł się wraz z matką i bratem do Warszawy, gdzie rozpoczął studia polonistyczne na UW; w 1963 uzyskał magisterium. Debiutował w 1962 recenzją powieści Zbigniewa Nienackiego pt. *Worek Judaszów* opublikowaną w „Twórczości” (nr 12) i z pismem tym współpracował do 1969 roku. Artykuły i recenzje publikował także na łamach „Współczesności” (1963–1964). W 1963 został zatrudniony jako stażysta w Pracowni Literatury Współczesnej IBL PAN. Ożenił się z Zofią Goszczyńską, elektronikiem, z którą ma syna Mateusza. W latach 1964–1968 odbywał studia doktoranckie w IBL PAN. Równocześnie uczestniczył w seminariach Leszka Kołakowskiego i Bronisława Baczki na Wydziałach Filozoficznym i Socjologicznym UW. Prócz aktywności naukowej rozwijał działalność krytyczną, publikując recenzje literackie i filmowe, zwłaszcza w „Nowych Książkach” (1964–1969), „Miesięczniku Literackim (1966–1967), „Polityce” (1966), „Dialogu” (1969–1982, z przerwami), „Filmie” (1969–1972), „Kinie” (1973–1976) oraz w piśmie „Student” (1973–1975). W 1968, po obronie pracy doktorskiej *Tadeusz Borowski na tle literatury obozowej* (promotor prof. Stefan Żółkiewski), został zatrudniony na stanowisku adiunkta w Pracowni Literatury

Współczesnej IBL. W 1970 i 1976 przebywał na stypendiach w École Pratique des Hautes Études w Paryżu. Od 1972 był członkiem ZLP (do rozwiązania Związku w 1983); pełnił funkcję członka zarządu Oddziału Warszawskiego. W 1975 wszedł w skład Zespołu Historii Literatury Okresu Młodej Polski IBL. W 1977 należał do członków założycieli działającego nieoficjalnie Towarzystwa Kursów Naukowych i do 1980 prowadził wykłady w mieszkaniach prywatnych w Warszawie i w Poznaniu, za co był represjonowany przez Służbę Bezpieczeństwa. W 1977 ożenił się po raz drugi. Jego żoną została Ewa Modrzejewska, anglistka, z którą ma drugiego syna Jacka. W drugiej połowie lat 70. publikował artykuły i recenzje w wydawanych poza cenzurą pismach: Biuletynie Informacyjnym KSS „KOR”, „Głosie”, „Krytyce” (1978–1980, 1986–1988), „Kulturze Niezależnej” (1984), także pod pseudonimem Stefan Jamnik. W latach 1978–1979 pełnił funkcję redaktora naczelnego miesięcznika Polskiej Federacji Dyskusyjnych Klubów Filmowych „Film na Świecie”. W 1980 został członkiem Stowarzyszenia Filmowców Polskich (w latach 1980–1983 był sekretarzem prezydium SFP, a później, w latach 1994–2012, członkiem Zarządu SFP jako przewodniczący Koła Piśmiennictwa SFP). W 1981 podczas festiwalu w Łagowie otrzymał (wraz z Krzysztofem Mętrakiem i Rafałem Marszałkiem) Złote Grono Stowarzyszenia Filmowców Polskich „za obronę autentycznych wartości sztuki filmowej”. W 1980 został członkiem NSZZ „Solidarność”, wchodził w skład Komisji Ekspertów ds. Kultury przy zarządzie Regionu Mazowsze. Internowany krótko po wybuchu stanu wojennego w 1981, przetrzymywany w areszcie na Białołęce i w ośrodku internowania w Jaworzu. Od 1983 należał do Komitetu Kultury Niezależnej, a od 1984 był członkiem kolegium Niezależnej Oficyny Wydawniczej. W latach 1981–1983 był kierownikiem literackim prowadzonego przez Wojciecha Hasa Zespołu Filmowego „Rondo”. W 1983 wykładał w Instytucie Literatury, Teatru i Filmu na Uniwersytecie Łódzkim. Od 1989 należał do PEN Clubu. W latach 1990–1992 uczestniczył w pracach nowej redakcji miesięcznika „Kino”, gdzie odpowiadał za dział krajowy. W 1990 uzyskał w IBL habilitację na podstawie rozprawy *Polskie, arcypolskie...*, a rok później, po rozwiązaniu Pracowni Literatury Młodej Polski, został zatrudniony w Pracowni Literatury Współczesnej IBL. W 1994 otrzymał stanowisko docenta, w 1998 – tytuł profesora. Rok później wszedł w skład Rady Naukowej IBL, a w latach 2006–2010 pełnił funkcję kierownika Pracowni Literatury XX i XXI wieku IBL PAN. Lata 90. to także okres, w którym Andrzej Werner angażował się jako dyrektor artystyczny w kształtowanie profilu Lubuskiego Lata Filmowego, zmieniając jego formułę na międzynarodową. W latach 1990–2000 przekształcił je w festiwal kina Europy Wschodniej i Środkowej. Inną aktywnością była działalność popularyzująca historię polskiego kina w telewizji. W latach 1991–1997 prowadził w TVP 2

Akademię Polskiego Filmu, prezentując w niej ponad 250 filmów i – jak to ujął prof. M. Jazdon – „tworząc tym samym najdłuższy i najbardziej obszerny autorski telewizyjny przegląd dorobku polskiej kinematografii w opracowaniu historyka filmu”. W latach 1998–2014 wykładał historię filmu w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej (później Akademia Teatralna) w Warszawie. Od połowy lat 90. wykłada historię filmu w Akademii Filmowej stanowiącej kontynuację klubu filmowego Kwant. Jako *visiting professor* prowadził seminaria dla studentów slawistyki na Freie Universität w Berlinie, a także na Uniwersytecie Jerozolimskim w Izraelu. Laureat nagrody Ministra Kultury „Laterna Magica”. W 2011 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Mieszka na warszawskim Ursynowie.

Wybór najważniejszych publikacji

Książki

Zwyczajna apokalipsa. Tadeusz Borowski i jego wizja świata obozów, Warszawa 1971: Czytelnik, wyd. 2 – Warszawa 1981; *Polskie, arcy-polskie...*, Londyn 1987: Polonia, wyd. nast. – Warszawa 1987: NOWa (Nagroda „Solidarności” Pracowników Wydawnictw za „najlepszą książkę polskiego autora zamieszkałego w kraju wydaną w obiegu niezależnym w 1987”), wyd. 3 – Warszawa 2011: Więź; *Pasja i nuda*, Warszawa 1991: NOWa; *Dekada filmu*, Warszawa 1997: Wydawnictwo IBL; *Krew i atrament*, Warszawa 1997: PWN; *To jest kino*, Warszawa 1999: Stentor 1999; *Wysoko. Nie na palcach. O pisarstwie Jana Józefa Szczepańskiego*, Kraków 2003: WL.

Rozprawy i studia

Człowiek, literatura i konsekwencje. Refleksja teoretycznoliteracka w „Pałubie” Karola Irzykowskiego, w: *Z problemów literatury polskiej*, t. 1, Warszawa 1965 (praca magisterska); *O pojęciu alienacji w badaniach literackich*, „Pamiętnik Literacki” 1966, z. 2; *Problem ciągłości myślowej w pismach Brzozowskiego*, w: *Wokół myśli Stanisława Brzozowskiego*, Kraków 1974; *Wokół funkcji społecznych powieści dwudziestowiecznej. Na przykładzie „Doktora Faustusa” T. Manna*, w: *Społeczne funkcje tekstów literackich i paraliterackich*, Wrocław 1974; *Krytyka literacka. Problemy tradycji i wyboru*, w: *Literatura polska 1918–1932*, Warszawa 1975; *Odnowa życia społecznego i obowiązki krytyki*, „Film na Świecie” 1981, nr 10; *Twórczość Jarosława Iwaszkiewicza w filmie*, w: *O twórczości Jarosława Iwaszkiewicza*, Kraków 1983; *Film fabularny*, w: *Historia filmu polskiego*,

Warszawa 1985; *Refleksje o kulturze. Wiedza o literaturze*, w: *Literatura polska 1918–1975*, Warszawa 1993; *Ciemne korytarze historii. O prozie Władysława Terleckiego*, w: *Tematy i pryzmaty*, Wrocław 2000.

Praca edytorska

T. Borowski, *Utwory wybrane*, opracowanie i wstęp A. Werner, Wrocław 1991: Ossolineum (w serii: „Biblioteka Narodowa I”), wyd. 2 przejrane 1997.